

Gemeente Koggenland
Mevrouw K. van Hees
Postbus 21
1633 ZG AVENHORN

Ons kenmerk:
1113808.01/JES
Uw kenmerk:

Contactpersoon
Ir. H.G. van der Aa
Doorkiesnummer:
010 – 2018630

Datum:
12 november 2012

Betreft:
Aanvullende offerte planMER Landelijk gebied Koggenland

Geachte mevrouw van Hees,

Naar aanleiding van uw verzoek van 29 oktober doen wij u een aanbieding toekomen voor het opstellen van een aanvulling op het planMER¹⁾ voor het bestemmingsplan Landelijk gebied voor uw gemeente. In deze offerte beschrijven wij de aanleiding voor deze aanvulling, de werkzaamheden die wij (minimaal) noodzakelijk achten en welke kosten daaraan verbonden zijn. Wij kunnen de aanvullende werkzaamheden uitvoeren voor een bedrag van **€ 13.400,-** exclusief BTW.

Als u akkoord gaat met onze offerte, dan kunt u ons dit laten weten door deze brief op de aangegeven plaats in te vullen, te ondertekenen en aan ons terug te sturen. Natuurlijk kunt u ons altijd bellen als u nog vragen heeft.

Met vriendelijke groet,
Buro Vijn bv

Ir. R.J.F. Keijzer,
vestigingsmanager

Bijlage: Aanvullende offerte planMER landelijk Gebied Koggenland

---

Ik ga / wij gaan akkoord met de offerte

Datum en plaats :

Naam :

Handtekening :

---

¹⁾ De afkorting planmer heeft in deze offerte betrekking op de procedure voor milieueffectrapportage. PlanMER heeft betrekking op het product daarvan: het milieueffectrapport.

offerte

Aanvullende offerte planMER landelijk gebied Koggenland

Offertenummer : 1113808.01
Datum : 12 november 2012
Opdrachtgever : Gemeente Koggenland

Eerder voorgestelde aanpak

De basis voor onze werkzaamheden tot nu toe wordt gevormd door de offerte van 16 januari 2012 (Offerte 1113808_1_BGR). In deze offerte gaan wij uit van het opstellen volgens de eisen die volgens de wet minimaal aan een milieueffectrapport worden gesteld. Wij hebben daarom voorgesteld om het planMER zoveel mogelijk op basis van kwalitatieve effectbeschrijving op te stellen en daarin geen uitgebreide stof- en geurberekeningen (scenarioberekeningen) op te nemen. In uw gemeente komen immers slechts enkele intensieve veehouderijen of veehouderijen met een intensieve neventak voor. De geursituatie van deze bedrijven kan in beeld worden gebracht op basis van verstrekte milieuvergunningen en eventueel uitgevoerde geurberekeningen in het kader van de gemeentelijke geurverordening.

Ten aanzien van het thema stikstofdepositie is een meer kwantitatieve aanpak noodzakelijk voor een positief toetsingsadvies van de Commissie mer. Vanwege de geringe afstand (1,6 km) tot het dichtstbijzijnde stikstofgevoelige Natura 2000-gebied (Eilandspolder) hebben wij aangegeven dat de veehouderijontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk zal maken (maximaal 2,0 ha), vermoedelijk zullen leiden tot significante depositie-effecten op dit Natura 2000-gebied. Deze aanname kan worden onderbouwd aan de hand van enkele indicatieve berekeningen. Het uitvoeren van uitgebreide scenarioberekeningen, waarbij rekening wordt gehouden met een niet-realistische opvulling van alle bouwpercelen leek ons daarbij niet noodzakelijk. Temeer, omdat de daadwerkelijke effecten van een ontwikkeling pas kunnen worden bepaald op het moment dat er een concreet project wordt aangevraagd.

Op basis van recente toetsingsadviezen van de Commissie mer, komen wij echter tot de conclusie dat het verkrijgen van een positief toetsingsadvies op basis van deze aanpak niet mogelijk is. Wij stellen voor om op basis van dit voortschrijdend inzicht een andere aanpak te kiezen dan in de offerte omschreven en in te zetten op het verkrijgen van een positief toetsingsadvies. De aanleiding hiertoe zullen wij onderstaand beschrijven.

Wat is een toetsingsadvies en waarom is een positief toetsingsadvies wenselijk?

Wanneer een milieueffectrapport (MER) is afgerond wordt dit ter toetsing voorgelegd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer). In een toetsingsadvies geeft de Commissie aan of het MER voldoende informatie bevat om de besluitvorming omtrent het bestemmingsplan af te ronden. Het toetsingsadvies wordt door de gemeenteraad betrokken bij de vaststelling van het bestemmingsplan. Een negatief toetsingsadvies kan door de gemeenteraad gemotiveerd terzijde worden gelegd. Wanneer echter beroep wordt ingesteld tegen het bestemmingsplan, is een negatief toetsingsadvies een voor de hand liggend middel bij het instellen van beroep tegen het bestemmingsplan.

Het achteraf aanvullen van het MER (na een negatief toetsingsadvies) leidt vaak tot dubbel werk, omdat opnieuw gegevens moeten worden aangeleverd, rekenbestanden moeten worden gemaakt en zaken moeten worden uitgezocht, alleen dan vaak uitgebreider dan in de eerste "ronde". Dit brengt extra kosten met zich mee. Daarnaast kan er sprake zijn van vertraging, omdat het MER waarschijnlijk pas tussen het ter inzage leggen van het ontwerpbestemmingsplan en het vastgestelde bestemmingsplan kan worden aangevuld. Omdat u het bestemmingsplan voor 1 juli 2013 wilt vaststellen, is dit onwenselijk. Ons inziens verdient het daarom de voorkeur om te koersen op een MER dat in één keer positief beoordeeld wordt.

Aanleiding voor aanvullend onderzoek

1.1. Natuurwetgeving en de problematiek van stikstofdepositie

De problematiek van stikstofdepositie heeft betrekking op de droge en natte neerslag van vermestende en verzurende stoffen op gebieden die daarvoor gevoelig zijn. Dit geldt met name voor gebieden die in het kader van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen: de zogenaamde Natura-2000-gebieden. In veel van deze gebieden ligt de huidige depositie van stikstof (achtergronddepositie) namelijk al hoger dan de depositie die een bepaald gebied kan verdragen (kritische depositie). Elke extra depositie vormt in zo'n situatie mogelijk een significant negatief effect. In de *Natuurbeschermingswet* is bepaald dat wanneer een plan of een project mogelijk significant negatieve gevolgen heeft voor de instandhoudingsdoelstellingen, er een passende beoordeling moet worden uitgevoerd.

1.2. Toetsingsadviezen van de Commissie mer en jurisprudentie

Uit recente toetsingsadviezen blijkt dat de Commissie voor de milieueffectrapportage bij een planMER voor een bestemmingsplan buitengebied kritisch kijkt naar de mogelijke effecten van stikstofdepositie. De

Commissie eist dat op cijfermatige wijze inzichtelijk wordt gemaakt of een plan significante effecten kan veroorzaken. Uit een recent concept-toetsingsadvies blijkt bovendien dat de Commissie het in beeld brengen van een worst-case scenario voor een deel van het plangebied niet voldoende acht om conclusies te kunnen trekken over de milieueffecten van het gehele bestemmingsplan ²⁾.

Een ander punt dat in jurisprudentie, en daardoor in de toetsingsadviezen van de Commissie mer terugkomt, is dat de maximale mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt moeten worden onderzocht ³⁾. Doordat rekening moet worden gehouden met de theoretisch maximale groei van agrarische bouwpercelen (inclusief wijzigingsbevoegdheid), is bij veel buitengebieden al snel een ruime (potentiële) extra stikstofemissie aan de orde.

Dit heeft als gevolg dat de eerder voorgestelde pragmatische aanpak (indicatieve berekeningen) niet zal worden geaccepteerd. Hoewel wij de doorrekening van niet-realistische ontwikkelingsscenario's nog steeds overbodig vinden, komen wij tot de conclusie dat voor het verkrijgen van een positief toetsingsadvies van de Commissie mer dit toch noodzakelijk is. De consequentie hiervan is dat voor het hele plangebied gebiedsdekkend moet worden gerekend. Dit vraagt veel voorwerk, omdat hiervoor de gegevens van alle (feitelijke) dierenaantallen en staltypes van alle veehouderijen in de gemeente op een rij moeten worden gezet en moeten worden vertaald in verschillende alternatieven en scenario's (zie bijlage 1).

1.3. Situatie Koggenland

Op circa 1,6 kilometer van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied Eilandspolder. Dit gebied is onder andere aangewezen voor de vermessings- en verzuringsgevoelige habitats ruigten en zomen (H6430B) overgangs- en trilvenen (H7140B). De ontwikkelingsmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, kunnen in potentie bijdragen aan verdere vermessing- en verzuring van het gebied. Omdat de huidige achterdepositie (circa 1400 mol N/ha/jr) veel hoger is dan de voor de overgangs- en trilvenen bepaalde kritische depositiewaarde (700 mol N/ha/jr) zijn significant negatieve effecten niet op voorhand te sluiten. Des te meer, omdat de maximale mogelijkheden van de bestemmingsplannen in beeld moeten worden gebracht. Elke verhoging van de stikstoflast voor dit gebied brengt het halen van de instandhoudingsdoelstellingen immers verder weg. Wij komen dan ook tot de conclusie dat voor dit gebied een passende beoordeling moet worden uitgevoerd.

Aanvullende werkzaamheden

Op basis van het voorgaande stellen wij voor de aanpak voor het planMER op de volgende punten uit te breiden:

- Het uitvoeren van gebiedsdekkende scenarioberekeningen ten aanzien van het aspect stikstofdepositie. In de bijlage hebben we aangegeven welke alternatieven en scenario's daarbij aan de orde zijn. Wij adviseren om in eerste instantie alleen alternatieven en scenario's door te rekenen die wettelijk verplicht zijn of op basis van toetsingsadviezen veelal worden gevraagd. Daarna kan op basis van de resultaten worden bepaald of aanvullende berekeningen wenselijk zijn (zie bijlage 1). Voor het uitvoeren van deze berekeningen zullen wij samenwerken met Witteveen + Bos;
- Daarnaast stellen we voor om in plaats van een voortoets meteen een passende beoordeling uit te voeren.

Als gevolg van de gewijzigde aanpak is feitelijk ook een aanpassing van de reeds gepubliceerde NRD-brief aan de orde. Wij stellen echter voor om uit het oogpunt van tijdsbesparing de gewijzigde aanpak te presenteren in het planMER.

Plan van aanpak

Ten opzichte van het stappenplan uit onze eerdere offerte (1113808_1_BRGalg) zijn geen drastische wijzigingen aan de orde. Wel moet in werkstap 3 (opstellen concept-planMER) een aantal deelstappen extra worden onderscheiden. Deze deelstappen hebben voornamelijk te maken met het verzamelen van gegevens en het uitvoeren van het rekenwerk. Het gaat om de volgende stappen:

- Afstemmen beschikbaarheid van gegevens en format voor het aanleveren (telefonisch).

²⁾ Commissie voor de milieueffectrapportage, Eindconcept toetsingsadvies planMER Delfzijl Buitengebied, 2664-30, eindconcept, d.d. 20 juni 2012

³⁾ Zie onder andere ABRvS 11 april 2012, 201003878/1/R3, Bestemmingsplan Alphen-Chaam of ABRvS 29 februari 2012, 201002029/1/T1/R2

- Verzamelen stalgegevens en dieren aantallen.
- Controleren gegevens en inschatten feitelijke dieren aantallen (Buro Vijn in overleg met u).
- Gereed maken rekeninvoer en uitvoeren berekeningen (Witteveen + Bos).
- Verwerken uitkomsten in een passende beoordeling.

De uitkomsten van de berekeningen en de consequenties die hieraan verbonden zijn, worden samen met het concept-planMER met u besproken. Het concept-planMER, de concept-passende beoordeling en de uitkomsten van de berekening zullen in PDF worden toegezonden.

Planning

Het uitvoeren van deze aanvullende werkzaamheden zal consequenties hebben voor de planning van het planMER. De procedure voor het bestemmingsplan hoeft echter geen vertraging op te lopen. In eerste instantie zijn wij uitgegaan van de afronding van het planMER gezamenlijk met het voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied. Wettelijk gezien is het echter verplicht om het planMER gezamenlijk ter inzage te leggen met het eerste ontwerpbestemmingsplan waarop het MER van toepassing is. Gestuurd zal worden op het opleveren van het concept MER half januari (week 2) en het opleveren van de eindversie van het MER samen met het ontwerpbestemmingsplan. De planning van beide plannen wordt nader met de gemeente afgestemd en apart toegezonden. Wij willen er wel op wijzen dat de planning uitermate krap is, het is daarom van belang dat de gemeente voldoende tijd reserveert om het concept MER gelijk na oplevering te beoordelen, zodat afronding van het plan zo spoedig mogelijk kan worden verzorgd.

Kostenraming

Voor de hiervoor beschreven werkzaamheden brengen wij de kosten uit de onderstaande tabel in rekening. Bij de prijsvorming is rekening gehouden met de kosten die in de eerste offerte zijn geraamd voor indicatieve stikstofberekeningen en het opstellen van een voortoets (Offerte 1113808_1_BGRalq). De onderstaande raming is daarom een aanvulling op de eerdere offerte.

Werkstappen	Kosten
1. benoemen afwijkingen notitie reikwijdte en detailniveau	€ 300
2. Verzamelen gegevens en afstemmen rekeninvoer	€ 3.000
3. Uitvoeren berekeningen	€ 4.700
4. Opstellen passende beoordeling (in plaats van de voortoets)	€ 4.000
5. Afronden van passende beoordeling en stukken	€ 1.000
Overige kosten (voorbereidings-, administratie- en coördinatiekosten)	€ 400
Totaal	€ 13.400

Alle bedragen zijn exclusief BTW en declareren wij als volgt: 50% bij aanvang van de werkzaamheden en 50% bij aanlevering van de rekenresultaten en passende beoordeling.

Opties

Aanvullend op de hierboven beschreven werkzaamheden kan het doorrekenen van extra alternatieven of scenario's wenselijk zijn (zie bijlage 1). Voor het uitvoeren van aanvullende berekeningen brengen wij een bedrag van € 1.750 in rekening (exclusief BTW).

De leveringsvoorwaarden

Voor deze offerte hebben wij de volgende leveringsvoorwaarden gehanteerd:

- in deze offerte gaan wij er vanuit dat alle gegevens met betrekking tot dieren aantallen en stalsystemen compleet en op tijd kunnen worden aangeleverd;

- de offerte houdt rekening met het doorrekenen van de stikstofscenario's zoals beschreven in de bijlage. Aanvullende berekeningen worden als meerwerk in rekening gebracht;
- het uitvoeren van geurberekeningen maakt geen deel uit van de offerte;
- er wordt rekening gehouden met één afstemmings- en aanpassingronde. Voor extra aanpassingen wordt meerwerk in rekening gebracht;
- de aanvulling op het planMER wordt aangeleverd in PDF. Analoge boekwerken zijn verkrijgbaar tegen kostprijs;
- de opdracht wordt uitgevoerd conform De Nieuwe Regeling 2005 (DNR). Deze voorwaarden kunt u downloaden via onze website www.burovijn.nl (tab *producten en diensten*).
- deze offerte is geldig tot 2 maanden na dagtekening en gebaseerd op het prijspeil van 2012.

BIJLAGE 1 VOORSTEL EXTRA ALTERNATIEVEN EN SCENARIO'S STIKSTOFDEPOSITIE

Wat is wettelijk verplicht?

Omdat op bestemmingsplanniveau nog niet duidelijk is welke percelen worden ingevuld en op welke manier, zit er een grote mate van onzekerheid in de berekeningen die worden gemaakt. Het lijkt dan ook meer voor de hand te liggen om de effecten van stikstofdepositie pas te toetsen op het moment dat een omgevingsvergunning wordt aangevraagd. Omdat het onderzoeken van inrichtingsalternatieven - bijvoorbeeld de maximale opvulling van bouwperceel van 1,5 ha versus een bouwperceel van 2 ha - weinig zegt over de feitelijke ontwikkeling van de milieukwaliteit, wordt naast het doorrekenen van alternatieven vaak gewerkt met scenarioberekeningen. Het verschil tussen alternatieven en scenario's is dat alternatieven door het bevoegd gezag kunnen worden gestuurd. Een voorbeeld hiervan is de maximale omvang van agrarische bouwpercelen. Scenario's worden bepaald door (markt)ontwikkelingen die buiten het bereik van het bevoegd gezag liggen. Daarover het volgende:

- De Wet milieubeheer schrijft voor dat de autonome ontwikkeling (zonder het vaststellen van het plan), het voornemen, alsmede alternatieven voor het voornemen moeten worden onderzocht.
- Op basis van de Natuurbeschermingswet moet de huidige (feitelijke) situatie worden gezien als referentiesituatie;
- Uit jurisprudentie blijkt dat altijd de maximale mogelijkheden die het plan biedt in beschouwing moeten worden genomen.
- Uit adviezen van de Commissie mer blijkt dat het gebruikelijk is om in ieder geval een trendscenario en een maximaal (worst case-scenario) te onderzoeken.

Voorstel voor scenario's en alternatieven

Wij adviseren om in eerste instantie alleen de alternatieven en scenario's door te rekenen die wettelijk verplicht zijn of op basis van toetsingsadviezen veelal worden gevraagd. Daarna kan op basis van de resultaten worden bepaald of aanvullende berekeningen wenselijk zijn. Dit is geval als het significant negatieve aantasting van instandhoudingsdoelstelling voor het Natura 2000-gebied Eilandspolder niet kan worden uitgesloten. Door middel van aanvullende berekeningen kunnen dan alternatieven in beeld worden gebracht die leiden tot een beter uitvoerbaar bestemmingsplan of een plan met minder (potentiële) milieueffecten.

Knoppen waaraan de gemeente kan draaien

Door de mogelijkheden in het plan te beperken worden niet alleen de milieueffecten minder groot. De makkelijkste winst kan worden behaald met het beperken van ontwikkelingsmogelijkheden waar weinig vraag naar is. In eerste instantie zijn dit de knoppen waar aan kan worden gedraaid:

- het vastleggen van een maximaal aantal mestvergisters en warmte-kracht-koppelingsinstallaties (maximaal 5). Wij stellen voor om deze drempel op voorhand in de bestemmingsplannen in te bouwen, omdat de vraag naar mestvergisters over het algemeen beperkt is en de hoeveelheid rekenwerk die het toestaan van mestvergisters op elk perceel met zich mee brengt groot is;
- de omzetting van tuinbouw- en akkerbouwbedrijven naar veehouderijen beperken, bijvoorbeeld door maximaal 10 omzettingen toe te staan. Dit kan worden gemotiveerd uit het feit dat een groot deel van het plangebied is gelegen op zeer goede akkerbouwgrond en omzetting naar veehouderij niet wenselijk is;
- het beperken van de maximale ontwikkelingsmogelijkheden in een deel van het plangebied (zoneringsalternatief);

Onze kostenraming is gebaseerd op het doorrekenen van de volgende alternatieven en scenario's:

- het feitelijke aantal dieren in de huidige situatie. Aandachtspunt daarbij is dat er vaak een verschil bestaat tussen het feitelijke aantal dieren en het vergunde aantal dieren. Op basis van beschikbare gegevens (gemeente, CBS) moet worden ingeschat hoe groot dit verschil is;
- het voornemen. Op basis van jurisprudentie moet dit worden geïnterpreteerd als de maximale ontwikkelingsmogelijkheden die nieuwe bestemmingsplannen bieden. In dit geval gaat het om een volledige opvulling van alle bouwpercelen tot 2,0 hectare. Ook wordt er in dit maximale alternatief vanuit gegaan dat alle akker- en tuinbouwbedrijven worden opgezet tot veehouderij;
- een trendscenario. Hierbij maken we op basis van de CBS-cijfers een inschatting van het aantal bedrijven dat gaat stoppen en de schaalvergroting die op de overige bedrijven zal gaan plaatsvinden. Het algemene beeld is dat het totaal aantal dieren op grote lijnen gelijk blijft.

Nadat de uitkomsten van de eerste rekenslag bekend zijn, kan het wenselijk zijn één of meerdere van de volgende aanvullende alternatieven en scenario's door te rekenen:

- Een alternatief waarbij maximaal 10 akkerbouwers en tuinbouwers kunnen omschakelen naar veehouderij. In het bestemmingsplan kan dit worden geregeld door aanduidingen op te nemen en daaraan een wijzigingsbevoegdheid te koppelen;
- Een alternatief waarbij de maximale groei van bouwpercelen in een deel van het plangebied wordt begrensd op 1,5 hectare (zoneringsalternatief);
- Een combinatie van de twee voorgaande alternatieven;
- Een scenario waarbij de autonome ontwikkeling wordt doorgerekend. Aanvullend op de huidige situatie wordt met de autonome ontwikkeling de milieueffecten in beeld gebracht die los van het bestemmingsplan kunnen optreden. Bijvoorbeeld door omgevingvergunningen voor nieuwe stallen die al zijn verleend en op korte termijn worden ingevuld, vergunningen die op korte termijn worden verleend of de effecten die het beleid voor emissie-arme stallen met zich mee kan brengen. De reden dat we geen autonome ontwikkeling doorrekenen, is omdat er weinig tot geen verschil met de huidige situatie zal ontstaan. In een gebied zonder intensieve veehouderij heeft het beleid voor emissie-arme stallen namelijk geen gevolgen. Het aantal vergunningen dat op korte termijn zal daarnaast zo beperkt zijn, dat ook daar geen grote bijdrage van te verwachten is;
- Een scenario waarbij een ruime groei wordt doorgerekend. In aanvulling op het trendscenario kan hiermee een inschatting worden gemaakt van de verwachte ontwikkeling van de stikstofdepositie wanneer in de komende tien jaar meer vee wordt gehouden dan op basis van de trend kan worden verwacht. Hiermee kunnen bijvoorbeeld de mogelijke effecten van de afschaffing van de melkquota in beeld worden gebracht.

In onze kostenraming hebben wij geen rekening gehouden met dergelijke aanvullende berekeningen. Uiteraard zal de exacte invulling van de alternatieven met u worden besproken.